

A close-up portrait of Cemal ŞAKAR, an older man with a white mustache and glasses, resting his chin on his hand. The background is blurred, showing indoor lighting.

Cemal ŞAKAR ile Söyleşi

Konuşan:
Mehmet ÖZTUNÇ

1962 yılında Gönen/Balıkesir’de doğdu. İlk ve orta öğrenimini aynı ilde tamamladı (1979). Gazi Üniversitesinde işletme okudu (1983). İlk öyküsü 1982 yılında Aylık Dergi’de yayımlandı. Bir grup arkadaşıyla birlikte Kayıtlar, Hece ve Hece Öykü’nün çıkışında yer aldı. Halen Edebistan.com adlı internet sitesinin yayın yönetmenliğini ve TRT TÜRK’te yayımlanan Gündem Edebiyat’ın danışmanlığını yürütmektedir. Bazı öyküleri Farsça, Arnavutça ve Korece’ye çevrildi. Öykü ve denemeleri: Aylık Dergi, Mayera, Yönelişler, Kayıtlar, Yedi İklim, G, Tasfiye, Eski Yeni, Söz ve Adalet ve Kurani Hayat’da yayımlandı. Esenlik Zamanları 1999 yılında TYB; Mürekkep 2012 yılında ESKADER ve Ömer Seyfettin öykü ödülüne layık görüldü. Öykü ve denemelerini, Hece, Hece Öykü ve İtibar dergilerinde yayımlamayı sürdürmektedir.

Kitapları:

Öyküler:

- * Gidenler Gidenler, İstanbul 1990.
- * Yol Düşleri, İstanbul 1996.
- * Esenlik Zamanları, İstanbul 1999.
- * Pencere, Ankara 2003.
- * Hayalperdesi, İstanbul 2008.
- * Hikâyât, İstanbul 2010.
- * Sular Tutuştuğunda, Ankara 2010.
- * Sel ve Kum, İstanbul 2011.
- * Mürekkep, İstanbul 2012.
- * Sessiz Harfler, İstanbul 2013.
- * Portakal Bahçeleri, İstanbul 2014.

İncelemeler

- * Yazı Bilinci, Ankara 2006.
- * Yazının Gizledikleri, İstanbul 2010.
- * Edebiyatın Sırça Kulesi, İstanbul, 2011.
- * İmge, Gerçeklik ve Kültür, İstanbul 2012

Fotoğraf: Mustafa Dedeoğlu

“Daha çok, bir umudu diri tutmak için yazıyorum.”

• *Son öykü kitabınız “Portakal Bahçeleri”nde renkler üzerine yazdığınız kısa öykülerin sonunda “Alaca” öyküsü var. Alaca’da “Başka renkler, başka kelimeler bileydin anlatmaz mıydım? Bilemedim.” diyorsunuz. Cemal Şakar anlattıkların dinginliği ve esenliğini yaşadığı kadar anlatamadıklarının, bilemediklerinin de sancısını, acısını çekeyor diye düşünüyorum. Ne dersiniz?*

Bilinmeyenlerin sancısı, acısı elbette düşünülemez; zira bilinmemektedir.

Yazdıklarımız, anlatmak istediklerimizin kabukları ya da suyun yüzeyine vuran hafif şeyler. Anlatmak istediğimiz, hep içimizde, hep derinimizde; bir anlatılabilsse... ama anlatılamıyor. Anlatılamıyor, çünkü insan eksik, aciz; anlattığı da bu sıfatlarla malul.

Doğrusu öz’ü, asl’ı bir türlü anlatamamayı, ben edebiyatın motoru, temel motivasyonu olarak değerlendiriyorum. Bir öyküyü bitirdiğimde, tamam diyorum, oldu. Sonra belli bir zaman geçince kendi eksikliğimi, aczimi görüyorum ve bir daha anlatmayı deniyorum. Mükemmellik Allah’a ait bir sıfat; insan elinden çıkan her şey kusurlu, noksan, ne yapsak, ne yazsak bu aczimizi aşamıyoruz, aşamayacağız da. Hayat da böyle, acılar, ayrılıklar, zulümler hiç bitmiyor; insan durmadan hem kendine hem de başkalarına zulmediyor ve her kuşak bu yaşananlara

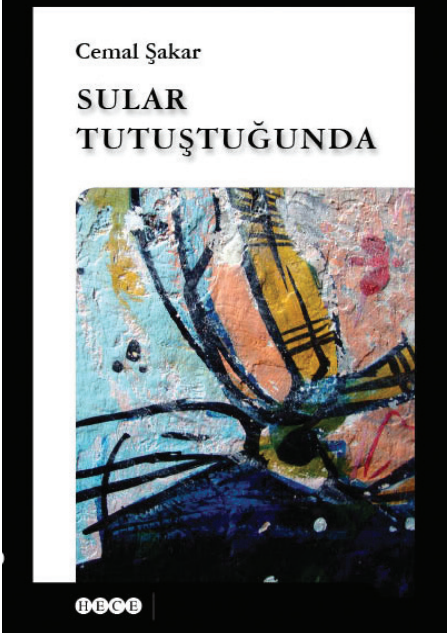
tanıklık ediyor. Sanırım kıyamete kadar insanlar durmadan hikâye anlatmaya devam edecekler. Çünkü ancak anlatarak kendimizi otaya koyabiliyoruz ve ortaya konulmuşlara da böylece katılıyoruz; biz oluyoruz yani.

• *Portakal Bahçeleri’ndeki “Cennet Kokusu” adlı öykünüz hem anlatımı hem de atmosferiyle bir hayli etkileyici bir öykü. Orada çok çarpıcı bir cümleyi anmak isterim, “Anneler bilir, çocukların en çok enselerinden yayılır cennet kokusu.” Öykünün giriş bölümünde ise karşımıza şu cümle çıkıyor, “Çoktan öğrenmişlerdi, kaybetmenin bir sonunun olmadığını.” Böylesi bir karamsarlığı hayatın, yaşanmışlıkların içinden mi çekip alıyorsunuz?*

Hayat, gözlem ve hayal gücünün ortaklaşa devreye girmesi diyelim.

Yazdığım her olayı ya da durumu bire bir yaşadıklarımından seçmiyorum elbette. Ama bir şekilde haberdar oluyoruz; öyle ki bazen yaşanan kötülüğü, insanın insana ettiğini görmemek, duymamak için özel bir çaba da gösteriyoruz. Ama iletişim çağı işte! Kaçamıyoruz.

İslam dünyası uzun zamandır durmadan kaybediyor. Zülmün karanlığı bir zar gibi sardı her yanı; insanlar canlarını, mallarını, akıllarını, dinlerini, nesillerini kaybedip duruyorlar. İnsan onuruna, izzetine yaraşır bir hayatı yaşamaktan oldukça uzaklaştırıldılar.

Buna karamsarlık mı diyeceğiz, umutsuzluk mu, çıkmazlık mı? Sorular zor. Umut elbette hep var. Umudum olmasa yazmam. Daha çok, bir umudu diri tutmak için yazıyorum. Ama sözünü ettiğim koşullarda yaşayanların gözüyle bakınca, umuttan kolaylıkla söz edemiyorum. Söz etsem de bize ne kadar inanacaklar? Umut onlar için, uzun bir tünelin ucunda bir görünüş bir kaybolan ışık mesabesinde herhalde. Oturduğumuz yerden onlara umuttan söz edebiliriz; gelecek güzel günlerden; bize inanırlar mı, her gün kaybederken? Bunca ölümün, yersiz yurtsuz bırakılmanın ardından, şimdi onlara ne diyeceğiz? Belki de onlara bir şey demenin öncesinde, kendimizle yüzleşmemiz ve zulümdeki payımızı düşünmeliyiz.

Bir de şu var: Yazar yazdıkları kadar yazmadıkları, yazamayacaklarıyla da yazardır.

• Çok uzun öyküler yazmıyorsanız hatta bazen birkaç cümleden oluşan kısa öyküler de yazdığınızı görüyoruz. Bir öykünün olduğuna, bittiğine nasıl karar veriyorsunuz? Dahası bir öykü biter mi?

Öykülerin ucunun açık olduğu, okurda tamamlandığı hep söylenegelir. Modern öykü de böyledir zaten. Ama bir öykü yine de bitmiş bir çalışmadır. Okurda devam eden yazarın pek de kontrol edemediği bir süreçtir ve aşırıyorumlar her zaman öyküyü buharlaştırıp mahvedebilir.

Öykülerim böylesi bir aşırıyorduma kapalı olsun istiyorum. Çünkü benim bir derdim var ve öncelikle bu derdimle okurun da hemhal olmasını isterim. Okurla aramda ortak bir dil ve duygu oluşması için, öykülerime gerekli kodları, yeterince koyduğumu düşünüyorum. Öyküde çağrışımlar, yan anlamlar, atıflar, imalar, alt metin gibi unsurlar olmasını galiba yanlış anlıyoruz. Bunların hepsi bir bütündür, öykü bütün zenginlikleriyle birlikte tamamlanır.

Zaman zaman öykülerimin aşırıyorumlara tabi tutulduğunu görüyorum. Her aşırıyorum, her aşırı simgecilik asıl anlamı buharlaştırıyor. Öykülerin bütün olarak oluşturdukları zenginlik, asıl anlama bağlı kalarak yorumlanmalı. Bir eseri herkes dilediğince, paşa gönlünce yorumlayamaz.

Öykünün bittiğini daha çok atmosferden anlıyorum. Çünkü atmosfer neredyse öykünün her şeyidir. Anlatılmak istenen duygu ancak atmosferle sağlanır ve final atmosferin gelip tamamlandığı

andır. Şöyle de diyebiliriz, öyküyü bir çember gibi düşünersek, final başlanılan yere dönmektir, çemberin kapanmasıdır. Eğer çemberi kapatamazsanız, gazozun asitinin kaçması gibi, atmosfer de açık bulduğu yerden kaçar ve öykü elinizde sönerir.

• *Okur Kitapları etiketiyle raflarda yerini bulan, 2012 ESKADER Hikâye Ödülü ve 2012 Ömer Seyfettin Hikâye Ödülü alan ve kanımca değeri taçlandırılan Mürekkep'in Cemal Şakar öykücülüğünde çok yeni bir düzeyi imlediğini düşünüyorum. Bilmem katılır mısınız?*

Elbette katılırım.

Aslında her kitabımla öykücülüğümde yeni bir düzeyi yakalamak her zaman hedefimdi. İlk üç kitabım tematik olarak benzerlik göstermesine rağmen, onlarda da biçimsel arayışları hep denedim. *Pencere* adlı kitabımın, bir kırılma olduğunu düşünürüm. *Hayalperdesi* benim için bir başka yerde durur. Hakeza *Hikâyât* da öyle.

Belki *Sular Tutuştuğunda*, *Mürekkep* ve *Portakal Bahçeleri* ortak temaların sürdüğü ama biçimsel arayışların iyice uç noktalara taşındığı kitaplar olmuştur.

• *Mürekkep'te "Bir Öykü Tahlili" adlı öykünüzde önce bir öykü tahlilini öyküleştiriyorsunuz hemen ardından gelen "Önce Vatan" adlı öyküde ise bir öykünün nasıl yazıldığını hayata bakışımı bir dille anlatıyorsunuz. Kalpten çok zihinde pişen öyküler bunlar. İmkânlar kadar zorlukları olan öyküler olduğu kanısındayım, ne dersiniz?*

Bir Öykü Tahlili aynı zamanda belli bir akademik tutumun parodisi; *Önce Vatan* da farklı bir üstkurmaca olarak okunabilir.

Öykünün bir yanıyla plastik bir sanat olduğunu düşünürüm. Bizde genellikle bu plastik kısım es geçilir ve öykücüler kendilerini ‘anlatmanın şehveti’ne kaptırlar. Durmadan anlatırlar, bıkmadan, usanmadan anlatırlar. Aslında bu anlatma şehveti, öykücünün anlatmak istediğini bir türlü anlatamayışının ikrarı gibidir. Farkındadır bir türlü anlatmak istediğini veremediğinin ve nerdeyse bütün kelimeleri üzerine boca ederler. Oysa sanat özünde fazlalıklarından arındırma, eksiltme işidir.

Her öyküm önce kalpte pişiyor, sonra nasıl anlatırım derdine düşünüyorum. İşte bu arayışlar, zaman zaman oldukça uç noktalara varabiliyor. Bunca uç noktaya varılınca, o biçim ancak bir kez kullanılabilir, bir daha denediğinizde ‘bir şey buldu ya keyfini sürüyor’ noktasına varıyor. Bunları bir başkası da kullanmıyor, çünkü uç noktalar üzerinde daima sahibinin almeti farikasını taşırlar.

● **Öykü Cemal Şakar’ın düşleminde, imgeleminde nasıl ortaya çıkıyor, olgunlaşıyor, pişiyor? Yazı sürecinizi merak ediyorum.**

Gerçekten bunun izahı yok. Her öykü kendi kaderini yaşıyor. Ama genellikle şöyle oluyor: Bir şey oluyor, bir dosttan duyduğunuz cümle, müzik, görüntü... Hesaplayamadığınız bir şey işte! O an bir aydınlanma yaşıyorum, öykü gönlüme düşüyor. Bana kendini yazdırıyor bir anlamda. İşte o zaman, uzun bir vakit kafamda yuvarlıyorum, anlatıcı, zaman, mekân nasıl olsun diye. Yukarıda sözünü ettiğimiz biçimler de bu süreçte doğuyor; sonraya sadece yazmak kalıyor.

Ama hiçbir zaman, bu akşam, şu konuda bir öykü yazayım diye oturmadım; öykülerim hep kendilerini yazdırdılar.

● **Öykünün büyük meseleleri, dertleri anlatmaya pek de elverişli bir tür olmadığı şeklinde genel bir kanıdan söz edebiliriz. Bir hayli meselesi olan Cemal Şakar için öykü ne tür zorluklar ya da kolaylıklar sunan bir tür?**

“Küçük Adam” başlıklı bir yazı yazmıştım. Orada şunları söylemiştim: “Küçük adam, esas oğlan olarak öykülerdeki yerini koruduğu için, öyküdeki dil dünyası da ona uygun olarak seçiliyor. Oysa bu dil dünyası/dil dağarcığı yaşanan vahşetleri, sömürüyü, zulmü anlatmaya elverişli bir dil sunmamak-tadır yazara. Sadece toplumsal sorunlara değindiği duygusunu yaşattığı için; kendini çağına, dönemine karşı sorumlu

hisseden öykücülere afyonvari bir tatmin duygusu sağlıyor. Küçük adam, asıl sorunlarla yüzleşmeyi geciktiriyor; öteliyor; her şey onun küçük dünyasında olup bitiyor. Bu dünya öylesine küçük ki, onun bireysel fırtınaları bile o dünyada büyük tufanlara dönüşebildiği için öykücülerin gözünü boyuyor.”

Aslında mesele öykünün romana göre kısa, küçük olması değil, o zaman şairlerin vay hâline! Mesele, anlatmak istediklerimizde ve onu anlatacak anlatıcılarda. Eğer dünyanız küçükse, o küçük dünyayı anlatmak için küçük de bir adam seçerseniz, peşinen bütün bu küçüklüklere hapsolmuş olursunuz. Mesele davadır, davanızın büyüklüğü, küçüklüğüdür. Yunus’u boğan şey neydi?

● **Cemal Şakar ile hangi yazarların öykü anlayışları arasında bir kan bağından söz edilebilir? İlk öykülerinizden bu yana izlediğiniz öykücüler kimler oldu?**

Doğrusu bu liste uzar gider.

Ben hiçbir zaman şah-eserlere ve dâhilere inanmadım. Edebiyat tarihi boyunca iyi eserler ve iyi insanlar vardır. Dolayısıyla şunlar şunlardır diye birkaç isim sayamam; birçok isim var yazı hayatım boyunca beni etkileyen, değiştiren, dönüştüren. Aslında beni değiştiren, dönüştüren, kimliği etkileyen yazarlar daha çok edebiyatın dışındaki isimler olmuştur. Bu da benim ironim belki de.

● **“Sessiz Harfler”de alfabe değişikliğinin sadece hayatımızda değil ruhumuzda yarattığı travmalara, boşluklara dair çok güçlü öykülerle karşılaştım. Türkiye’nin önemli öykücülerini çalışmaya öyküleriyle katkılar sunmuşlar.**

Her aşırıyorum, her aşırı simgecilik asıl anlamı buharlaştırıyor. Öykülerin bütün olarak oluşturdukları zenginlik, asıl anlama bağlı kalarak yorumlanmalı.

Bugünden çok düne ve yarına bakan bir tür bellek kaydı ya da bellek inşası gibi göründü bana. Böylesi kıymetli bir çalışma nasıl ortaya çıktı?

Ben yazıya hep bir yürüyüş olarak baktım. Bu yürüyüşte kimlerle yan yana olduğumu, adımın kimlerle yazıldığını önemsedim. İstedim ki ölünce onlarla anılayım.

Sözünü ettiğiniz çalışma bu yürüyüş duygusunun bir sonucudur. Beraber okumak, beraber düşünmek, beraber yazmak yürüyüşün bir gereğidir.

Konuyu seçerken arkadaşlarla da tartışare ettim. Ortaya bu konu çıktı. Çünkü alfabe değişikliği aydınlarımızın en çok yakındığı konuların başında gelmektedir. Konuyu biz de edebiyatın meselesi haline getirelim ve tarihçilerin yazma gereği duymadığı ayrıntıları, öykünün imkanlarıyla anlatmayı deneyelim diye düşündük.

● **‘Tutunamayanlar’da Oğuz Atay’dan tam da bu mesele bağlamında şu sözleri okuyoruz, “Okulda ilk öğrendiğim gerçeklerden biri de babamın- sonra peder oldu- beni yanlışlıkla mektep yerine okula gönderdiği oldu. Önümüze alfabe adında anlaşılmaz bir kitap koydular. Babam, ona da elifba dedi. Okulla babamı uzlaştırmaya imkân yoktu.” Yeni alfabe (elifba elbet-**

te abece'yi de unutmayalım) ile hayat arasındaki bu uzlaşmazlık nasıl aşıldı ya da naifliğimizi bir tarafa bırakalım aşıldı mı?"

Sessiz Harfler'e yazdığım *Sunuş*'ta ben de şöyle demişim: "*Elifba'dan Alfabe'ye doğru yaşanan değişim aslında sadece harflerin değiştirilmesi değil; bu bir medeniyetten başka bir medeniyete doğru yol alışı ve Harf Devrimi bu yol alışın en radikal göstergelerinden biriydi. Artık dedemin geride bıraktığı kitabın, Türkçe yazılmış ve Türkçe okunan bir kitap olduğunu bilmek, hatta kelimelerin anlamlarını öğrenmek de o kitabı anlamama yardımcı olmuyordu. Çünkü bir hayat tarzı baştan ayağa değişmişti ve kelimeler medlullerini yitirmişti. Mazmunların neyi tazammun ettiği; simgeler neyi simgelediği değişen kültürle birlikte, bir 'uzmanlık alanı'na dönüşmüştü. Mesela Fuzulî'nin; "Mihrâbda şekl-i ham-ı ebrû-yı latîfin / Vâcib bu cihetten kamuya secde-i mihrâb" beyitlerindeki kelimelerin anlamını bilmek; mihrabı hiç görmemiş biri için ne ifade edebilir ki?"*

• **Daha ilk öykülerinizin adlarına baktığımızda bile tasavvufun Cemal Şakar için temel bir beslenme alanı olduğunu görüyoruz. Belki de bu güçlü damar dıştan çok içe bakan öyküler çıkarıyor karşımıza. Tasavvuf Cemal Şakar'ın yazınsal yolcuğu için nasıl bir değere karşılık geliyor?**

Hayatım boyunca önüme çıkan hiçbir şeye 'yazınsal malzeme' gözüyle bakmadım. Hep anlamak, idrak edebilmek için okudum ve okudukça değiştim. Başka bir söyleşimde de söylemiştim; ben neredeysem öyküm de orada olsun

isterim diye. Çünkü samimiyeti, sahiçliği hep önemsedim; hiç rol yapmadım, edebiyat parçalamadım; kendimden yola çıktım; içimin yangınlarını paylaşmak istedim; bazen güzel söyledim, bazen güzel söylemeyi başaramadım; ama ben hangi duraktaysam, öyküm de hep yanı başımdaydı.

Tasavvuf ilginç daha çok entelektüel bir ilgi oldu. Bu entelektüel ilgi bir zaman sonra eleştirel bir tutuma dönüştü. Bir deneyim olarak hiç yaşamadım.

• **İlk kitabınız "Gidenler Gidenler" öyküler toplamı 1990'da yayınlanıyor. Şiir, roman ya da deneme değil de öykü yazarı olduğunuzu nasıl anladınız?**

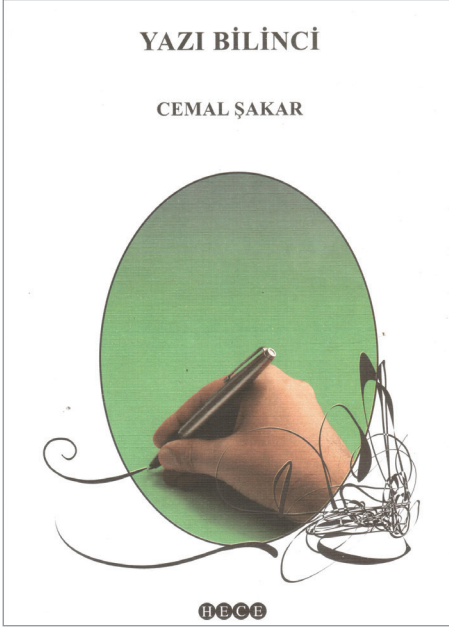
Hasan Aycın'dan mülhem söyleyeyim; yürüyordum, önüme çıktı, ona tutundum, o andan sonra hangi dağın ağacının bir dalı olduğunun önemi kalmadı; birbirimize güzelce yoldaşlık yaptık.

Belki de türleri seçişimizde karakterlerimizin önemli bir payı vardır; sabırsızımdır, heyecanlıyımdır; yazdığımı hemen paylaşmak, yayımlamak isterim. Romancıların sabrına şaşarım.

• **Duvarlarla çevrili, dar, çıksız, sürgün, sınır, kamp, boşaltılmış köyler, üzerinde bir ölünün yattığı karlı yollar, toplu mezarlar öykülerinizde sıkça karşımıza çıkan mekânlar. Cemal Şakar'ın kaybedenlerin, madunların faili meçhullerin, öykülerini anlattığını söyleyebilir miyiz?**

Elbette söyleyebiliriz. Ama modern hayatın insan üzerindeki etkilerini de yazdığımı söylemek koşuluyla.

Öykümüzün tematik olarak çok dardaldığını düşünüyorum. Modernleşmeyle

birlikte zaten geleneksel temalarımıza sırt döndük, bir de dünyada zalimlerin zulmü nedense öykücülerimizin pek ilgisini çekmedi.

Oysa bunca kötülük ‘biz yaşarken’ oldu. Hani sanatçı çağının tanığıydı! Hani Müslüman komşusu açken yata-mazdı! Hani biz yekvücuttuk, diken ba-tınca hepimiz hissedecektik!

Okumaya, yazmaya başladığınızda kendinizi kültürel bir çerçevenin içinde buluyorsunuz. Öykü açısından düşün-düğümüzde, baskın bir öykü anlayışı her zaman oluyor ve bu baskın anlayış sizin anlayışınızı da belirliyor. Bu nok-tada sanatçılar, kendilerini bir adım geri çekerek, baskın anlayışın dışına çıkmayı denemeli ve kendisiyle, öyküyle yüzleş-meli diye düşünüyorum.

Biz öykünün evrile devrile bugün-lere, mükemmelleşerek geldiğini ve ge-

linen bu noktanın son aşama olduğunu düşünüyoruz ya da en azından bilinçdışı böyle çalışıyor. Hâl böyle olunca bugün sahip olduğumuz öykü anlayışının en gü-zel, en mükemmel anlayış olduğuna hük-mediyoruz. Maalesef bu düşünce de gi-derek öykücünün zindanına dönüşüyor, başka türlü düşünemez oluyor. Oysa öyle değil. İnsanlık hep ileriye, daha güzele doğru ilerlemiyor; atom bombası bunun en güzel örneği.

Zaman zaman durmak, düşünmek, muhasebe yapmak gerekiyor. Bunun mümkün olması için de bazen gençlere hiç beğenmediğiniz, size çok uzak gelen anlayışlardan da öyküler okuyun diye tavsiyelerde bulunuyorum. Zindanları-mızdan çıkmanın başkaca yolu yok gibi.

● **Öykülerinizde kahramanların isimlerini bir ya da iki kez anıyorsu-nuz hiç anmadığınız öyküleriniz de var. İsimlerini taşımayan kahramanlarla karşılaşılıyor, asıl olan hikâye midir?**

Asıl olan yaşananlar, yaşananların insan ruhunda açtığı yaralar. Yoksa olay-lar değil, olaylar tarih boyunca hep aynı; aslında biz hep aynı hikayeyi yazıyoruz; Kabil’ler tarih boyunca Habil’leri öldü-rüyor. Burada ismin, coğrafyanın, zama-nın bir önemi yok; önemli olan tekrerrür eden olgu.

Biz hepimiz Âdem’in geniş ailesi-nin mensuplarıyız. Yaptıklarımızla yap-madıklarımızla önce kişisel tarihimizi oluşturuyoruz, sonra da kişisel tarihimiz-le insanlık tarihine bir şekilde katkıda bulunuyoruz. Bu noktada yaptıklarımız ya da yapmadıklarımızdan sorumluyuz. İnsanlık tarihine katkı bakımından bak-

tığımızda isimlerin değil de eylemlerin önemli olduğunu düşünüyorum.

● *2003’de yayımlanan Pencere öykü kitabından sonra 2008’e kadar öykü kitabı yayınlamıyorsunuz. Sonra 2008’de Hayalperdesi ve onun ardına takip eden Hikâyât, Sular Tutuştuğunda, Sel ve Kum, Mürekkep ve en son olarak Portakal Bahçeleri geliyor. Niçin beş yıl kadar öyküye ara verdiniz, daha sonra gelen beş kitap nasıl bir motivasyona yaslanıyor?*

Her kitabın bir kaderi var işte!

Birçok neden sayabiliriz, ama biraz benim özel hayatımla ilgisi var: Zora düştüğüm, dara düştüğüm zamanlar oldu. O zamanlar önceliğim eve ekmek götürmekti.

Malum ihtiyaçlar hiyerarşisinde tahsiniyyat piramidin tepesinde yer alıyor; edebiyat karın da doyurmuyor.

● *İyi bir öykücü kanımca aynı zamanda iyi bir okur da olmalıdır. Genç öykücülerin bu derse çok da iyi çalışmadıklarını gözlemliyorum. Okumak, bir öykücü için olmazsa olmaz bir yerde midir?*

Her zaman okumak esastır; yazmak tali. Çünkü okumak bizi biz yapar, kim olduğumuza, nereden geldiğimize, nereye gittiğimize dair kadim sorularımıza başkaca nasıl cevaplar bulabiliriz ki?

Bir dünya görüşü sahibi olmadan insan kendi dışında her ne varsa onlarla nasıl ilişki kurabilir? Biz ancak bu görüşümüz sayesinde olmakta olanları anlar ve kavrarız; onları bir yere koyar ve onlarla olan ilişki biçimimizi tayin ederiz.

Yazmak ancak bundan sonra mümkündür. İnsan, olmakta olanlarla sağlıklı bir ilişki kuramazsa, yaşananları anlayamaz ve elbette anlatamaz da.

● *Öykü ile şiir arasında nasıl bir ilişki var? Cemal Şakar’ın cephesinden bu ilişki nasıl görünüyor?*

Öykü romanın bir alt türü olarak görüldü, görülüyor da. Zira ikisinin de esası kurgu. Öykünün kurgusal olması birçok kişiyi yanılttı ve romanla ilişkilendirdiler. Oysa öyle değil. Başka bir söyleşimde de söylemiştim, öykü şiire daha yakındır diye. Çünkü şiir gibi onun da hacmi dar, darlık nedeniyle imge her ikisinde de hemen yardıma koşar. Romanların sayfalar boyu betimlediklerini, şiir ve öykü bir imgede ‘gösterebilir’. Yine ikisinde de alabildiğine eksiltmek, en az sözcükle yazmak esastır.

● *Cemal Süreya, öyküyü şiirin uzun saçlı kız kardeşi olarak tanımlamıştı. Süreya’nın bu tespitine ilişkin neler söylemek istersiniz?*

Aslında mesele uzunluk, kısalık meselesi değil. Birçok öykü, birçok şiirden daha kısadır. Şiir ve öykü ayrı birer dil’dir; ikisinin de imkânları ve imkânsızlıkları vardır. Ama biz bunları ayrı birer dil olarak görmeyip, hep birbirlerine nispetle anlatmaya çalışıyoruz. Tabii böyle anlatım hem bizim hem de okurun işini kolaylaştırıyor. Yoksa öyküyle fizik, mimarlık, kimya arasındaki yakınlıklar ya da uzaklıklar sorulsa, muhtemelen ona da cevaplar uydurabiliriz.

● *Yazmak için özel bir zaman ya da yer arayışınız olur mu, yoksa bu tür arayışlardan uzak mısınız?*

Ben yazıya hep bir yürüyüş olarak baktım. Bu yürüyüşte kimlerle yan yana olduğumu, adımın kimlerle yazıldığını önemsedim. İstedim ki ölünce onlarla anılayım.

Sadece biraz sessizlik ve yalnızlık; hepsi bu. Hiçbir ritüelim yok.

● **Öykü kitaplarının yanında “Yazı Bilinci”, “Yazının Gizledikleri”, “Edebiyatın Sırça Kulesi” ile “İmge, Gerçeklik ve Kültür” gibi düşünce ve inceleme kitapları da yazdınız. Andığınız kitaplar da sadece edebiyat üzerine değil kültür, sanat ve hayat üzerine yazılara da tanıklık ediyoruz. Bu kitapların Cemal Şakar’ın yazarlık yolculuğunda nasıl bir karşılığı var?**

Modern, parçalanmış kimliklerimiz farklı zamanlarda, farklı mekânlarda bizi farklı olmaya zorluyor. Oysa böyle olmamalıydı. Ama modernlikle malulüz işte!

Benim bir hayatım ve bu hayatım içinde başka başka mikro hayatlarım, kimliklerim olmasın istiyorum.

Bana ilk ve son defa bahşedilen bir hayatım var; onu bir bütün olarak yaşamalıyım diye bir gayret içerisindeyim. Hayatım içinde kendime yönelttiğim ya da kaçınmadığım kimi sorularım var; derdim bu sorulara sahih cevaplar bulabilmek. Konuşurken, anlatırken, yazarken hep bu sıhhatli çizgide olmayı önemsiyorum. Bu hassasiyetim beni öykü dışında da yazmaya itiyor. Onlar öyküyle anlatmaya güç yetiremediğim konular. Dolayısıyla en güzel hâliyle o şekilde anlatabileceğime inandığım için yazdım sözünü ettiğiniz kitapları.

● **“İlham, gayba uzatılan merdiven midir?”**

Aynı başlıklı bir yazım var malumunuz.

Mevzu uzun. Merak edenler o yazıyı okusunlar diyelim.

● **Hayatı takip mesafesi oldukça yakın öyküleriniz var. Bu okurlarınızla öyküleriniz arasında nasıl bir bağ kuruyor? Bugüne kadar hiç “benim öykümü yazmışsınız” şeklinde tepkiler aldınız mı?**

Elbette oldu. Ama nedense ben öykülerimle ilgili fazlaca tepki alan birisi değilim. Dolayısıyla öykülerimin okurla nasıl bir bağ kurduğu konusunda da derin gözlemlere sahip değilim. Ayrıca bu bağın mahrem ve biricik olduğuna inanırım.

● **Türkiye’deki edebiyat ortamı öykücülerini yeteri kadar destekleyip yüreklendiriyor mu?**

Bu durum ne beklediğinizle ilgili.

Şöhret bekliyorsanız yanlış yoldasınız; karın da doyurmaz.

Hani Rilke genç şaire, içine sor, der ya; o hesap! Yazmadan durup duramakla ilgili daha çok. Yazmadan durabiliyorsan, yazmamak en iyisi; duramıyorsan ortam filan dinlemezsin zaten. Ama günümüzde sosyal medya ister istemez insanları, dinlemek konusunda hassas bir hâle getirdi; kulaklar hep oraya dayalı gibi. Like’lar, retweet’ler giderek kimi yazarlar üzerinde reytingvari bir baskıya dönüşüyor. Bundan kaçınmanın bir yolu bulunmalı; yoksa sosyal medya reytingleri yazarların söyleme biçimlerini de etkiliyor.

**samimiyeti, sahiciliği hep
önemsedim; hiç rol yapmadım,
edebiyat parçalamadım;
kendimden yola çıktım; içimin
yangınlarını paylaşmak istedim**

Bugünkü edebî ortam, yazarları yeteri kadar destekleyip yüreklendiriyor diye düşünüyorum. Zira dergiler yeteri kadar çeşitlendi, yayınevleri iyi yazarların peşinde, daha ne olsun.

• **Bir öykücüye sorulmasından hiç hazzetmediğim bir soruyu size özellikle sormak istiyorum, roman yazmaktan özellikle mi uzak duruyorsunuz?**

Yok, hayır!

Şimdilik öykü, anlatmak istediklerim için yeterli bir vasıta benim için.

Bir gün derdimi bu enstrümanla anlatamadığımı düşünürsem, kendime yeni bir enstrüman ararım elbette. Az önce öykü dışında da kitaplarımdan söz ettim. Eğer öyküyle anlatmam mümkün olsa onları da yazmazdım.

• **Genç öykücüler üzerinde yadsınmaz bir etkiniz var. Onlara rehberlik ettiğinizi görüyor, izliyorum. Öykümüzün bugünkü durumu üzerine neler söylemek istersiniz.**

Genel duruma bakmak bizi genellemeye zorlar ve her genelleme bir sürü istisnayı yok sayar.

Ben her zaman bir kuşaktan geriye çok az imzanın kalacağına inananlardayım. Daha doğrusu edebiyat tarihine baktığımızda bu durumu görüyoruz. Edebiyat tarihi tam bir unutulmuş yazarlar mezarlığı gibidir.

Bugünkü öykü ortamına baktığımda, zaman zaman karamsarlığa kapıldığım oluyor. Sanki öyküler tek kalemden çıkıyor gibi; temalar hep benzer; zekâ gösterileri hep benzer; ağır entelektüel atmosfer hep benzer... Keşke biraz daha sokağa, hayata, dünyaya bakılsa... Keşke biraz daha plastik yan üzerine düşünülse...

Bazen gençlere niye yazdıklarını soruyorum; öykü kamusunda bir eksiklik mi gördün; birilerinin bir şeyleri es geçtiğini mi düşünüyorsun; sen yazmasan ne eksik kalacak bu kamuda gibi. Gerçekten üzerinde düşünenler, cevabı olanlar zaten öykü kamusunda hemen öne çıkıyorlar.

Öykünün diğer türlere göre aldattıcı bir yanı var; sanki ne söylesen oluyor, ne söylemesen yine oluyor gibi. Harar gibi; ne koysan alıyor, ne çıkarsan oluyor. Öykülerin çoğuna bakın, aslında ancak günlük olarak yazılıp bilgisayarda saklanması gereken şeyler ya da bir dosta yazılmış mektuplar sanki. Oysa yayımlamanın bireyliliğimizi aşan bir yanı vardır; orada zımnen insana, insanlığa dair şeyler söylediğimiz varsayılır. Hayatın nabızı o eserde gümbür gümbür atıyordur, her insan orada kendi nabız atışlarını görür, görmeli.

Gördüğünüz gibi genellemeler bir çok istisnayı yok sayıyor. Oysa çok güzel öykü yazan gençler var; onlarda yarınları görebiliyorsunuz; öykünün yükünü sırtlandıklarını ve usanmadan taşıyacaklarını biliyorsunuz. Zaten bu kuşaklar boyu tevarüs edilen bir emanettir; önemli olan Mevlana'nın dediği gibi temiz tohumu, temiz toprağa ekebilmek.